

DOGAĐANJA REGIONALNA

DAN SJEĆANJA NA ŽRTVTE PRVOG USTAŠKOG MASOVNOG ZLOČINA

28. aprila

Spomen-park u Gudovcu (Bjelovar) / VSNM Bjelovarsko-bilogorske županije i VSNM Grada Bjelovara

Osamnaest dana nakon uspostave Nezavisne Države Hrvatske, 28. aprila 1941., pripadnici Seljačke zaštite, preobračeni u ustašku postrojbu, po nalogu Eugena Dide Kvaternika su uhapsili 200 stanovnika Gudovca, Velikog i Malog Korenova, Prgomelja, Tuka, Breze, Stančića, Klokočevca i Bolča. U sumrak tog dana proveli su ih kroz Gudovac i tamo ih strijeljali. Na mjestu tog zločina još je 1955. godine podignuta spomen-kosturnica, a uskoro je postavljen i spomenik Gudovčan, čiji je autor Bjelovarčanin i svjetski priznat kipar Vojin Bakić. Spomenik je srušen 1991. godine i do danas nije obnovljen.

DAN OSLOBOĐENJA ZAGREBA

8. maja

Spomen-groblje Dotrščina (Zagreb) / VSNM Grada Zagreba, Udruženje antifašističkih boraca i antifašista Grada Zagreba, Documenta-centar za suočavanje s prošlošću

Nakon četiri ratne godine, Zagreb je 8. maja 1945. godine dočekao slobodu. Tim događajem završena je fašistička okupacija tokom koje je u glavnom gradu Hrvatske ubijeno oko 18.000 osoba. Nekoliko hiljada njih strijeljano je u Dotrščini, mjestu najvećeg masovnog zločina u recentnoj zagrebačkoj historiji. Spomen-park Dotrščina uređen je 1960-ih godina po rješenju arhitekta Josipa Seissela. U okviru tog najvećeg zagrebačkog parka nalazi se pet monumentalnih spomenika, odnosno radovi Vojina Bakića, Branka Ružića, Stevana Luketića i Angelija Radovanija. U 2012. godini javnosti je predstavljen i projekt Vizualni muzej Dotrščina nastao u suradnji Documente - centra za suočavanje s prošlošću sa autorom Sašom Šimpragom.

DAN PROBOJA NA BILJEGU

14. maja

Spomenik ustanku naroda Banije i Korduna - Spomen-područje Petrova gora / SNV, SABA RH, općine Vojnić, Gvozd, Krmjak, Topusko

Nakon višemjesečnog proganjanja, ubijanja i odvođenja u logore smrti žena, djece i starijeg stanovništva toga kraja, 700 partizanskih boraca u noći s 13. na 14. maj 1942. godine krenulo je u akciju proboja obruča koji se sastojao od nekoliko hiljada pripadnika ustaško-domobranskih snaga. Nakon poraza kod Biljega, ustaška se vojska povukla i više se nikada nije usudila obračunavati s partizanima na Petrovoj gori, koja je za vrijeme Narodnooslobodilačkog rata bila uporište kordunaških partizana i na čijem se području nalazila partizanska bolnica. Na Petrovcu, najvišem vrhu Petrove gore, 1982. završena je izgradnja Spomenika ustanka naroda Banije i Korduna, autorskog djela Vojina Bakića. Nakon 1991. spomenik i spomen-kompleks su zapušteni, a njegovo oštećivanje traje do današnjih dana. .

DOGAĐANJA DRŽAVNA

DAN USTANKA NARODA HRVATSKE

27. jula

Spomenik ustanku naroda Hrvatske u Srbu / Srb, SNV, SABA RH

Nakon tjedana ustaške represije stanovniš-tvo ličkog kraja odlučilo je podignuti ustanak. Ustanak je buknuo koordinirano, s obje strane gornjeg toka rijeke Une, na teritoriju jugoistočne Like i jugozapadne Bosne i u roku od nekoliko dana ustanici su uspjeli osvojiti područje od Drvara, Glamoča, Bosanskog Grahova do Donjeg Lapca i Srba. Sve do raspada Jugoslavije, Dan ustanka u Srbu obilježava se kao Dan antifašističke borbe u Hrvatskoj. Iako više nije državni praznik, danas se taj dan obilježava u slavu narodnog otpora i oružanog bratstva Srba i Hrvata u višemjesečnoj represiji u novoosnovanoj Nezavisnoj Državi Hrvatskoj.

KOMEMORACIJA ŽRTVAMA USTAŠKOG POKOLJA U CRKVI ROĐENJA PRESVETE BOGORODICE

29. jula

Spomen-dom i pravoslavno groblje u Glini / SNV i Antifašistička liga RH

Nedugo nakon dolaska na vlast, ustaše su stanovništvu kotara Vrginmost uputile poziv na prekrštavanje. Naime, uvjeravali su ih da će ako prijedu na katoličanstvo spasiti svoje obitelji od progona i likvidacija. Iako su sumnjali u to obećanje, krajem jula 1941. oko 1000 mještana se odazvalo na poziv. Ustaše su ih zatvorile u pravoslavnu crkvu, a potom ubile hladnim oružjem. Nedugo nakon počinjenog zločina, crkvu su srušili, a nakon rata na mjestu srušene crkve jugoslavenske su vlasti podigle Spomen-dom. Po završetku vojno-redarstvene akcije Oluja 1995. Spomen-dom je preimenovan u Hrvatski dom. Iste godine uništeno je i spomen-obilježje na kojem su se nalazila imena 1564 žrtava iz Gline i okolice koje, unatoč zalaganju aktivista, još uvijek nije obnovljeno.

KOMEMORATIVNA SJEDNICA U SPOMEN NA EGZODUS I STRADANJE SRBA U OLUJI

5. augusta

Zagreb / SNV

Početkom augusta 1995. Hrvatska vojska i policija su akcijom Oluja uspostavile kontrolu nad zapadnim dijelom „Republike Srpske Krajine“. U svega nekoliko dana iz Krajine je otišlo od 200.000 do 250.000 Srba. Mnogi od onih koji su ostali su ubijeni (700 – 1200, zavisno od izvora), zapaljeno je više od 20.000 kuća (procjena UN-a), cijeli krajevi su opljačkani, a imovina izbjeglih je sekvestirana od države. U znak sjećanja na egzodus i ubijene civile, Srpsko narodno vijeće svake godine organizira komemorativnu sjednicu na kojoj se čita „Izjava sjećanja“.

BOŽIČNI PRIJEM

7. januara

Hrvatsko novinarsko društvo u Zagrebu / SNV

Povodom proslave Božića po julijanskom kalendaru, u Zagrebu se održava božićni prijem kojemu prisustvuju predstavnici državne vlasti, njihove kolege iz regije, istaknute ličnosti iz političkog i društvenog života, aktivisti. Tom prigodom uručuju se i godišnje nagrade SNV-a: nagrada „Dijana Budisavljević“ za građansku hrabrost i pravednost, nagrada „Nikola Tesla“ za izgradnju srpskih institucija, nagrada „Svetozar Pribičević“ za unapređenje hrvatsko-srpskih odnosa i nagrada „Dr. Gojko Nikoliš“ za afirmaciju antifašizma.

SLAVA VSNM GRADA ZAGREBA I SRPSKO VEĆE

13. januara

Gastro Globus u Zagrebu / VSNM Grada Zagreba

Srpsko veće je proslava na kojoj se obilježavaju dva događaja: krsna slava Vijeća srpske nacionalne manjine Grada Zagreba na dan sv. Dositeja ispovednika i mitropolita zagrebačkog i doček Nove godine prema julijanskom kalendaru.

DAN PROBOJA LOGORAŠA IZ KONCENTRACIONOG LOGORA U JASENOVCU

22. aprila

Spomen-područje u Jasenovcu / Javna ustanova spomen-područje Jasenovac

Nakon savezničkog bombardiranja Jasenovca, najvećeg koncentracionog logora u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, Vjekoslav Maks Luburić, zapovjednik logora, naredio je likvidaciju svih zatočenika i rušenje logora kako bi se prikrili tragovi ustaškog zločina. Dan prije posljednje masovne likvidacije, odnosno 22. aprila 1945., skupina logoraša je na povik zatočenika Ante Bakotića „Naprijed, drugovi!“ krenula u proboj logora. Od oko 670 logoraša, koliko ih je sudjelovalo u proboju, do slobode je došlo samo njih 89. U spomen na njih i sve imenovane i neimanovane žrtve, svake godine obilježava se Dan proboja logoraša iz koncentracionog logora Jasenovac.

DAN SJEĆANJA NA JADOVNO 1941.

24. juna

Centralni spomenik kod Šaranove jame na Jadovnu (Gospić) / SNV, Koordinacija židovskih općina RH, Gornjo-karlovačka eparhija (SPC) i SABA RH

Uz jasenovački kompleks, koncentracioni logorski sustav Gospić-Jadovno-Pag je najveće stratište Srba i Židova ubijenih za vrijeme Nezavisne Države Hrvatske. Procijene o ukupnom broju žrtava kreću se između 24.000 i 78.000 žena, djece i muškaraca. Najpoznatije stratište tog logorskog kompleksa je Šaranova jama, u čijoj blizini je 1988. podignut spomenik žrtvama logora Jadovno, rad kipara Ratka Petrića. Kraj centralnog spomenika, koji je srušen 1991. i obnovljen 2011. godine, održava se komemoracija u znak sjećanja na žrtve koje su ubijene u ovom logorskom sustavu.

KALENDAR DOGAĐANJA

7. januara

Hrvatsko novinarsko društvo u Zagrebu / SNV

U cilju zaštite sjećanja i prava na sjećanje Srpsko narodno vijeće je preuzelo pripremu i osmišljavanje godišnjica najvažnijih datuma poput Dana sjećanja na Jadovno 1941. godine, Dana ustanka naroda Hrvatske, prve deportacije u Grubišnom polju ili pak najvećeg ustaškog zločina izvan koncentracionog logorskog sustava u glinskoj pravoslavnoj crkvi. Nerijetko, odgovornost za organizaciju preuzimaju nadležna županijska i gradska vijeća koja njeguju lokalne staze sjećanja i zajedništvo u memoriji. S obzirom na razinu organizatora, kao i na status i stanje u kojemu se memorijal ili mjesto sjećanja nalazi, razlikujemo, uvjetno rečeno, tri kategorije godišnjica povodom kojih se na sam dan ili najbliži mogući datum organiziraju manifestacije državnog, regionalnog i lokalnog karaktera.

Srpsko narodno vijeće je izabrano političko, savjetodavno i koordinativno tijelo koje djeluje kao samouprava Srba u Republici Hrvatskoj po pitanju njihovih neotuđivih ljudskih, građanskih i nacionalnih prava.

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

Tokom godine, zajedno s nadležnim županijskim i gradskim vijećima, organiziramo niz manifestacija među kojima je velik broj komemorativno-ceremonijalnog karaktera. Nakon rata 1991.-1995. Republika Hrvatska je nastavila obilježavati Dan proboja logoraša u Jasenovcu zanemarivši pri tom velik broj drugih stratišta koja također zaslužuju strukturnu i simboličku podršku. Komemoracija je osnov, ali samo jedan od elemenata promišljene i inkluzivne kulture sjećanja koju nastojimo razviti. U tome do danas izostaje humaniji i odgovorniji odnos i hrvatske države i hrvatskog društva. Sjećanje na žrtve i zločine, kao i na sustav u kojemu su takvi zločini bili mogući, ne shvaćamo isključivo kao povijest Srba u Hrvatskoj, već kao jedini mogući temelj za razumijevanje vremena i društva u kojemu danas živimo. Pitanje naše kolektivne nesposobnosti da prepoznamo i reagiramo na ugrožavanje Drugoga kao samoga sebe danas je zapravo pitanje nepoznavanja povijesti nasilja i našeg autentičnog otpora istome.

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

(Ovdje se nalazi slika koja nije dostupna. Molimo vas da je zamijenite slikom iz vlastitih arhiva.)

SNV

CHB

srpsko

narodno

vijeće

српско

народно

вијеће

SNV

CHB

srpsko

narodno

vijeće

српско

народно

вијеће

DOGAĐANJA REGIONALNA

MILANKOVIĆEVI CIKLUSI

28. maja

Rodna kuća Milutina Milankovića u Dalju / Kulturni i znanstveni centar Milutin Milanković, SNV, Općina Erdut

Astronom, geofizičar, klimatolog, matematičar, inženjer, pronalazač, doktor tehnike, sveučilišni profesor, književnik – sve to bio je Milutin Milanković. Iako za života nije stekao punu afirmaciju, akademski svijet prepoznao je njegov rad - agencija za svemirska istraživanja NASA uvrstila ga je na listu 15 najvećih znanstvenika svih vremena koji su se bavili planetom Zemljom, a u Milankovićevu čast jedan krater na Mjesecu, jedan na Marsu i jedan planetoid nazvani su njegovim imenom. Unatoč navedenim zaslugama, ovog se znanstvenika, rođenog u Dalju, ne spominje niti u jednom školskom udžbeniku u Hrvatskoj. Zbog toga su Kulturni i znanstveni centar Milutin Milanković i Srpsko narodno vijeće pokrenuli kampanju za uvrštenje njegovog imena u udžbenike, a od 2014. godine SNV se pridružio obilježavanju godišnjice njegovog rođenja.

DANI KULE JANKOVIĆA

krajem mjeseca jula

Kula Stojana Jankovića / SNV, obitelj Desnica

U 17. stoljeću Kula Jankovića nalazila se na granici Mletačke Republike i Osmanskog Carstva, a 1991. godine igrom sudbine ponovo se našla na prvoj liniji fronte. No ovaj put označila je granicu razdora između done-davnih sumještana sela zadarskog zaleda. Činjenice su to koje, izuzev njene ljepote, Kula Stojana Jankovića, smještenu u ravnokotarskom selu Islam Grčki, čine simboličkim povijesnim objektom. Kula Stojana Jankovića simbol je kulturnog razvitka ravnokotarskog kraja, a nakon što je u posljednjem ratu spaljena i gotovo uništena do temelja, sada proživljava neke nove početke. Jedna od nanovo pokrenutih manifestacija su Otvoreni dani Kule Jankovića, koja se održava s ciljem promocije kulturne baštine sjeverne Dalmacije.

KOMEMORACIJA ŽRTVAMA USTAŠKOG ZLOČINA I CEREMONIJAL U SLAVU PRVE PARTIZANSKE PUŠKE

24. jula

Spomen-područje / Udruženje antifašističkih boraca i antifašista Grada Petrinje, SNV

Ubrzo po dolasku ustaša na vlast, započeli su progoni i ubojstva Srba na Baniji. Nakon tih događaja, a posebno nakon pokolja u glinskoj pravoslavnoj crkvi u ljetu 1941. godine, stanovništvo tog područja počelo je masovno bježati u šume, što je stvorilo preduvjete za podizanje partizanskog ustanka. Tako je 19. jula 1941. godine nakon partizanskog savjetovanja u šumi Abez kraj Vrginmosta dogovoreno podizanje ustanka u noći s 23. na 24. jula. Grupa banijskih partizana pod vodstvom Vasilja Gaćeše tada je napala ustaško uporište u Banijskom Grabovcu. Ustaše su potom u znak odmazde uskoro pohapsile i likvidirale 1285 žena, djece i staraca glinskog i petrinjskog kotara. U slavu ustanicima i u spomen na stradanje civila svake godine organizira se ceremonijal i komemorativni skup.

KOMEMORACIJA NEVINIM ŽRTVAMA STRADALIM NA PODRUČJU DONJEG LAPCA 1995. GODINE

8. augusta

Pravoslavna crkva „Silazak svetoga Duha“ u Donjem Lapcu / VSNM Ličko-senjske županije, Eparhija gornjo-karlovačka SPC, VSNM Donjeg Lapca

Tokom i nakon akcije Oluja u Donjem Lapcu je ubijeno više desetina civila. Komemorativni skup i pomen nastradalima održava se nakon tradicionalnog okupljanja u susjednoj Bosni i Hercegovini na mjestu stradanja srpskih civila u koloni na Petrovačkoj cesti.

KOMEMORACIJA U SPOMEN NA 1368 ŽRTAVA S KOZARE I MJEŠTANA POŽEŠKE KOTLINE

16. augusta

Spomen-kosturnica u Sloboštini / UAB Požega, VSNM Požeško-slavonske županije

Jedan od najvećih ustaških zločina u Slavoniji izvršen je u Sloboštini. U tom selu je 16. augusta 1942. ubijeno 1368 žrtava, od čega 1165 s Kozare, a 203 iz Sloboštine i okolnih sela, među kojima je bilo i pedesetero djece starosti od šest mjeseci do 14 godina. Goloruke, izmučene i nemoćne taoce, ustaše su u crkvenom dvorištu vezale žicom i žive bacile u pet sloboštinskih bunara. Posmrtni ostaci ubijenih sahranjeni su u sedam masovnih grobnica u čijoj blizini je za vrijeme Jugoslavije podignuta spomen-kosturnica i spomenik majke s djetetom. Spomen-područje devastirano je početkom rata 1991. godine, a skulptura majke s djetetom je ukradena.

DOGAĐANJA LOKALNA

KOMEMORACIJA SRPSKIM I ROMSKIM ŽRTVAMA U GORNJOJ TREBINJI

5./6. Januara

Hram Rođenja Presvete Bogorodice u Gornjoj Trebinji / VSNM Karlovačke županije, Udruga antifašista Grada Karlovca

Uoči pravoslavnog Božića 1942. godine i samo dva tjedna nakon masovnog ubojstva 1500 stanovnika Prkosa Lasinjskog i okolnih srpskih sela, ustaše su u šumama Domačaj lug i Lipljansko mlade ubile 140 Srba i 70 Roma, stanovnika s područja nekadašnje općine Skakavac.

KOMEMORACIJA ŽRTVAMA U KOMETNIKU I ZASEOKU DOBRIĆ

14. januara

Crkva Svetih Otaca, spomen-kosturnica u Kometniku-Jorgiću / VSNM Virovitičko-podravske županije

U znak odmazde zbog poginulih ustaša u okršaju s partizanima pod komandom narodnog heroja Nikole Miljanovića Karaule, vojska Nezavisne Države Hrvatske je 14. januara 1942. godine strijeljala 255 seljaka iz voćinskog kraja, od čega imenom i prezimenom postoje podaci za njih 175. Toga dana u selu Kometnik ubijeno je tridesetak Srba, a ostali su odvedeni u improvizirani zatvor u Vočinu, gdje su usmrćeni. Istog dana žene s djecom iz Kometnika i Dobrića odvedene su u Zdence, selo između Podravske Slatine i Našica, gdje su zatvorene u privremeni logor. U spomen na njih svake godine održava se komemoracija kod obnovljenog spomenika i kosturnice u selu Kometnik-Jorgić.

DAN SJEĆANJA NA ŽRTVE PRVE DEPORTACIJE

27. aprila nekadašnji željeznički kolodvor / VSNM Bjelovarsko-bilogorske županije

U noći s 26. na 27. april 1941. godine ustaše su uhapsile, a potom stočnim vagonima deportirale 504 ljudi u logore Danica, Gospić, Jadovno i Pag. Njih 487 ubijeno je u logorima zajedno s desecima hiljada drugih Srba, Židova, Roma i Hrvata antifašista. Vijeće srpske nacionalne manjine Bjelovarsko-bilogorske županije je 2012. godine obnovilo tradiciju komemoriranja žrtvama prve deportacije.

KOMEMORACIJA ŽRTVAMA USTAŠKOG ZLOČINA U CRKVI SV. PETKE U KOLARIČU

26. aprila

Crkva sv. Petke u Kolariću / VSNM Karlovačke županije, Gornjokarlovačka eparhija (SPC) i VSNM općine Vojnić

Ustaše su 26. aprila 1942. uhapsile 104 stanovnika Kolarića, Ledenika, Radmanovca, odnosno šireg područja Vojnića. Odveli su ih u Crkvu sv. Petke u Kolariću, gdje su ih naposljetku i ubili. Nakon počinjenog zločina, njihova tijela su zapalili zajedno s crkvom. Ostaci i zidine crkve i danas se vide uz cestu koja iz Vojnića preko Kolarića vodi za Krstinju i granični prijelaz Maljevac prema Bosni i Hercegovini. Stotinjak metara poviše zapaljene crkve nalazi se novija Crkva sv. Petke ispred koje se organizira godišnji komemorativni skup za ubijene žrtve.

KOMEMORACIJA ŽRTVAMA USTAŠKOG ZLOČINA U BLAGAJU

6. maja

Spomen-kosturnica i spomenik u Blagaju / VSNM Karlovačke županije, Mjesni odbor Veljun

Na Đurđevdan, slavu Srba toga kraja, odjeknuli su prvi ustaški pucnji u okolnim srpskim selima. Bio je to uvod u masovno hapšenje i organiziranje prijekog suda kojim je na smrt osuđeno 525 Srba. Prema napisima historičara Đure Zatezala, riječ je o ubojstvima koje su dogovorili Ivan Šajfar, ustaški povjerenik za Veljun, župnik Blaž Tomljenović i mlinar Josip Paunović. Njih trojica odlučili su ubiti lokalnog Hrvata Josu Mravunca, a za taj su zločin okrivili Srbe s Veljuna. U roku od tri dana, od 6. do 9. maja 1941., ustaše su na prevaru privele 600 Srba od kojih su 525 ubile u Hrvatskom Blagaju. Tradicija komemoriranja žrtava obnovljena je 2000. godine, a obilježava se ispred spomen-kosturnice i Spomenika žrtvama terora koji su u posljednjih 20 godina oštećeni u nekoliko navrata.

KOMEMORACIJA ŽRTVAMA ZLOČINA U PREKOPI

12./13. maja Prekopa / VSNM Grad Glina

Nakon što su u iskopane jame na obali rijeke Gline kod sela Prekopa ustaše početkom maja 1941. dovezle leševe Srba ubijenih u Glini, u noći s 12. na 13. maja isto mjesto iskoristile su za ubojstvo njihovih preostalih sumještana starijih od 16 godina. Na stotine muškaraca, koji su prethodnih dana pohapšeni i smješteni u zatvor Kotarskog suda, kamionima je odvezeno do mjesta stratišta. Do danas je poime-nično utvrđena 391 žrtva.

KOMEMORACIJA ŽRTVAMA ZLOČINA U KOTARU DONJI LAPAC POČINJENIH OD 1.07.1941. DO 15.07.1941.

prva subota u julu

Jama Bubanj i spomenik u Bubnju / VSNM Ličko-senjske županije, Općina Donji Lapac

Pokolj stanovnika sela Donja Suvaja, počinjen 1. jula 1941. godine, predstavila najmasovniji ustaški zločin nad stanovništvom kotara Donji Lapac prije izbijanja ustanka 27. jula iste godine. Toga dana ustaše pristigle iz Gospića ubile su više od 150 lokalnih Srba, među kojima je bilo djece u starosti do 15 godina, djevojaka i žena. Sutradan, 2. jula 1941., upali su i u selo Lički Osredci. Budući da je lokalno stanovništvo bilo upoznato s događajem od prethodnog dana, većina stanovnika se sklonila u šumu. Međutim, ustaše su uspjele uhvatiti dio njih i ubiti ih. U danima nakon toga likvidirali su i devet starijih osoba iz sela i nastavili svoj pohod u selu Bubanj gdje je ubijeno 83 stanovnika, pretežno žena i djece.

KOMEMORACIJA ŽRTVAMA ZLOČINA U IVANOVIĆ JARKU

29. jula

Spomenik u Ivanović Jarku / VSNM Karlovačke županije, Općina Krnjak

Zločin počinjen 29. jula 1941. godine u Krnjaku potaknuo je narod Korduna i Banije na podizanje ustanka. Organizator zločina bio je Dragutin Muić, ustaški povjerenik za Krnjak, koji je pozvao lokalno stanovništvo na sudjelovanje u akciji uređenja lokalnih putova. Stanovnici toga kraja su se masovno odazvali na poziv nakon čega su ih ustaše kupile kamionima koji su potom krenuli iz Gline preko Topuskog, Vrginmosta i Vojnića. Na stratištu Ivanović Jarak naposljetku je ubijeno njih 350. U znak sjećanja na njih u šumi Ivanović Jarak podignut je spomenik žrtvama ustaškog terora.

KOMEMORACIJA ŽRTVAMA ZLOČINA U PRAVOSLAVNOJ CRKVI U SADILOVCU

31. jula

Crkva Rođenja Presvete Bogorodice u Sadilovcu / Eparhija gornjokarlovačka (SPC), VSNM Karlovačke županije

U spomen na žrtve iz kordunskog sela Sadilovac, 2012. godine održan je prvi komemorativni skup i vjerski obred. Dana 31. jula 1942. godine ustaše su u Crkvi Rođenja Presvete Bogorodice pobile i zapalile 463 muškarca, žene i djeteta, od kojih je njih 149 bilo mlade od 13 godina. Tim zločinom nestalo je gotovo 70 posto stanovništva ovoga kraja. Na zidine crkve u Sadilovcu 1960. godine postavljena je spomen-ploča s imenima svih stradalih, a 1989. godine crkva je kompletno obnovljena. Na sredini crkve, gdje su pohranjeni posmrtni ostaci ubijenih, postavljena je kamena ploča.

KOMEMORACIJA ŽRTVAMA ZLOČINA NAD BAJIĆA JAMOM

2. augusta

Spomen-obilježje / VSNM Sisačko-moslavačke županija, VSNM Grada Kostajnice

Na samom početku rata, ustaše iz lokalnih srpskih sela su od 29. do 31. jula 1941. godine na lokalitetu Bajića jame kod Kostajnice pogubile 280 srpskih seljaka iz toga kraja. Prema podacima karlovačkog historičara Đure Zatezala i sjećanjima mještana, na Bajića jami ubijeno je oko 800 ljudi, što znači da su ubojstva u spomenuta tri julska dana bila samo dio krvavih događaja. Petar Drakulić, jedini preživjeli, o tom je zločinu pisao u knjizi „Korak do smrti“. Sve do prije nekoliko godina spomen-obilježje Bajića jama bilo je zapušteno. Tokom 2007. godine lokalno stanovništvo je mjesto očistilo od korova i podiglo drvene krstove, a održan je i je parastos koji se od tada održava na llinje.

KOMEMORACIJA ŽRTVAMA USTAŠKOG ZLOČINA U DEREZI

4. augusta

Seoski bunari u Derezi / VSNM Požeško-slavonske županije, VSNM Grada Pakraca

August 1942. bio je krvav za Srbe u pakračkim selima. Osim u Jagagi, Sloboštini, Šeovici i Kusonjama, ustaše su u Derezi 4. augusta 1942. godine ubile 421 stanovnika toga sela. Unatoč ogromnom broju žrtava ustaškog terora, selo Dereza je dalo 108 boraca. U spomen na žrtve, svake godine se početkom augusta organizira komemoracija kraj seoskih bunara u Velikoj Derezi u koje su bačena tijela ubijenih.

KOMEMORACIJA ŽRTVAMA ZLOČINA NAD KLEČKOM JAMOM

10. augusta Klečka jama u Ogulinu / VSNM Karlovačke županije, VSNM Grada Ogulina

Podno Kleka, u Klečkoj jami, jednom od stratišta na području Ogulina, 1941. godine živote su izgubile 453 osobe. Prva hapšenja lokalnih Srba u tom kraju najčešće su se odvijala srije-dom, na sajmenli dan, a otpočela su u maju te godine. U najvećem broju ustaše su ih zatvarali u zatvor Okružnog suda koji se nalazio u srednjevjekovnoj Frankopanskoj kuli. Tu su preživljavali u nesnosnim higijenskim uslovima te su vrjedani, ponižavani i mučeni na razne načine. Nakon ubojstava, njihova tijela su bačena u Klečku jamu, gdje je sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća podignuto spomen-obilježje. Spomenik je u nekoliko navrata devastiran 90-ih godina, a od 2012. obnovljena je tradicija komemoriranja žrtava iz ogulinskog kraja.

KOMEMORACIJA ZLOČINA U PRAVOSLAVNOJ CRKVI U KUSONJAMA

13. augusta

Crkva sv. velikomučenika Georgija i seoski bunari u Kusonjama / Slavonska eparhija (SPC), VSNM Požeško-slavonske županije, VSNM Grada Pakraca

Nakon zločina u Derezi, Jagagi i Šeovici, „krvavi august“ 1942. godine proširio se i na obližnje Kusonje. Ustaše su u Kusonjama pobile 493 stanovnika tog i obližnjih sela, kao i izbjeglice s Kozare. Najveći broj žrtava odveden je u pravoslavnu crkvu koja je potom spaljena. Oni koji nisu stali u crkvu, poklani su i bačeni u obližnje bunare. Dio mještana je otpremljen i u logore smrti Jasenovac i Stara Gradiška, a preživjela djeca su podijeljena hrvatskim obiteljima na usvajanje ili za obavljanje seoskih poslova. Spomen-obilježje u Kusonjama je također devastirano tokom 90-ih, a nakon ratu su ga obnovila antifašistička udruženja i mještani.

KOMEMORACIJA ŽRTVAMA ZLOČINA U SELU GLUŠCI

23. septembra

Crkva sv. Petra i Pavla u Gluščima / VSNM Dubrovačko-neretvanske županije, VSNM Grada Metkovića

Koncentracioni logor Jasenovac bio je mjesto zatočenja, prisilnog rada i likvidacija, u prvom redu srpskog pravoslavnog stanovništva kojeg su ustaše s ciljem stvaranja čistog etničkog teritorija htjele u potpunosti iskorijeniti s područja Nezavisne Države Hrvatske. U ovom logoru, najvećem stratištu na području jugoistočne Evrope za vrijeme Drugog svjetskog rata, ubijeno je i 90 mještana sela Glušci koje se nalazi u neposrednoj blizini Metkovića. U sjećanje na njih, ispred mjesne crkve je 1990. godine podignut spomenik, a na tom mjestu se svake godine održava i komemoracija.

KOMEMORACIJA ŽRTVAMA ZLOČINA U KUKUNJEVCU

11. oktobra

Spomen-kosturnica i spomenik u Kukunjevcu / VSNM Grada Lipika

Kukunjevac, selo kraj Lipika, neposredno prije početka Drugog svjetskog rata brojalo je oko 1800 stanovnika srpske nacionalnosti, no njegova demografska slika promijenila se krajem 1942. godine. Za odmazdu zbog napada na ustaško uporište u selu Španovica, ustaše i domobrani iz Lipika su u noći između 10. i 11. oktobra upale u selo i pobile 780 muškaraca, žena i djece. Među žrtvama su, osim mještana, bile i brojne izbjeglice s Kozare. Preostali lokalni Srbi su odvedeni u Jasenovac odakle se nikada nisu vratili. Spomenik u Kukunjevcu je uništen u posljednjem ratu, a obnovio ga je SNV 2012. godine.

KOMEMORACIJA STRADALOJ DJECI KOZARSKE DUBICE

1. decembra

Mjesno groblje u Noskovačkoj Dubravi / VSNM Općina Čadavica

Augusta 1942. godine u jednoj željezničkoj kompoziciji deportirano je u Noskovačku Dubravu oko 250 izmučenih i bolesnih žena, djece i staraca protjeranih s Kozare. Usprkos pomoći lokalnog stanovništva 69 nejake djece u dobi od tri mjeseca do sedam godina je podleglo neđačama i umoreno u periodu od 24. augusta do 1. decembra 1942. godine. Nakon toga ustaše napuštaju selo i preostali zatočenicli bježe u oslobođena sela na Papuku i Krndiji. Godine 2014. Vijeće srpske nacionalne manjine Općine Čadavica obnovilo je predratnu tradiciju komemoriranja u periodu godišnjice zatvaranja logora.

KOMEMORACIJA ŽRTVAMA U PRKOSU LASINJSKOM

21. decembra

Spomen-kosturnica u Prkosu / VSNM Karlovačke županije, Mjesni odbor Prkos

U znak odmazde zbog sudjelovanja njegovih stanovnika u NOB-u, ustaše su krajem decembra 1941. godine okupirale selo Prkos Lasinjski. Budući da su dobili dojavu, muškarci stariji od 15 godina sakrili su se u šumu i spasili. Vjerujući da ustaše neće ubijati djecu, žene i starce, ostavili su ih kod kuće. No ustaše su ih pokupile i 21. decembra otpočele pokolj u šumi Brezja. Nakon pokolja su žitelji ovog kraja opljačkani, a onda su spaljena i napadnuta sela. Uključujući i žrtve pokolja 21. decembra, u Prkosu Lasinjskom i Dugom selu Lasinjskom tokom rata je pobijeno 1446 žena, djece i staraca. Spomen-ploča žrtvama devastirana je u nekoliko navrata, a ponovo je obnovljena 2012. godine uz podršku SNV-a.